

Maja Kersnik

Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2008, 2009)

Delovni zvezek št. 4/2010, let. XIX

Kratka vsebina: Avtorica v delovnem zvezku podrobneje analizira podatke o denarnih prejemkih za leti 2008 in 2009, obravnava sistemske spremembe na tem področju med januarjem 2008 in decembrom 2009 ter v katalogu predstavi denarne prejemke od leta 1992 do 2010. V letu 2009 so imeli prebivalci Slovenije pravico do 68 različnih denarnih prejemkov.

Ključne besede: denarni prejemki, socialne pravice, socialna zaščita, socialna varnost, socialno zavarovanje, javna sredstva za denarne prejemke, socialni izdatki, socialni transferji

Zbirka Delovni zvezki je namenjena objavljanju izsledkov tekočega raziskovalnega dela, analizi podatkovnih serij in predstavitev metodologij s posameznih področij dela urada. S tem želimo spodbuditi izmenjavo zamisli o ekonomskih in razvojnih vprašanjih, pri čemer je pomembno, da se analize objavijo čim hitreje, tudi če izsledki še niso dokončni.

Mnenja, ugotovitve in sklepi so v celoti avtorjevi in ne izražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Objava in povzemanje publikacije sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Tel.: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Barbara Ferk (barbara.ferk@gov.si)

Delovni zvezek: Denarni prejemki v javnem financiranju Slovenije (2008, 2009)

Avtorica: mag. Maja Kersnik (maja.kersnik@gov.si)

Priprava tabel za Statistično prilogo: Jasna Kondža

Lektoriranje: Sektor za prevajanje Generalnega sekretariata Vlade RS

Lektoriranje angleškega povzetka: Terry T. Jackson

Strokovna recenzentka: prof. dr. Anjuta Bubnov Škoberne

Ljubljana, oktober 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

331.2:364(497.4)(0.034.2)

KERSNIK, Maja

Denarni prejemki v javnem financiranju Slovenije (2008, 2009)

[Elektronski vir] / Maja Kersnik. - El. knjiga. - Ljubljana : Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2010. - (Zbirka Delovni zvezki UMAR ; letn. 19, št. 4)

Način dostopa (URL):

http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2009/dz04-10.pdf

ISBN 978-961-6031-98-1

252750080

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
2 KATALOG	3
3 ANALIZA	5
3.1 Uvod.....	5
3.2 Spremembe zakonodaje v obdobju od 1. 1. 2008 do 1. 1. 2010.....	6
3.3 Sredstva za denarne prejemke	9
3.3.1 Sredstva za denarne prejemke glede na vire financiranja.....	9
3.3.2 Sredstva za gmotno odvisne in gmotno neodvisne denarne prejemke	10
3.3.3 Sredstva za denarne prejemke glede na čas prejemanja (skadenca).....	10
3.3.4 Sredstva za denarne prejemke po ciljnih skupinah	11
3.4 Število denarnih prejemkov	12
3.4.1 Število denarnih prejemkov po skadenci ter število gmotno neodvisnih in gmotno odvisnih denarnih prejemkov	12
3.4.2 Število denarnih prejemkov po ciljnih skupinah	13
4 SKLEPNE UGOTOVITVE	15

KATALOG NA SPLETNI STRANI

PRILOGI

Priloga 1: Tabele o sredstvih in številu denarnih prejemkov v letih od 2000 do 2009	18
Tabela P. 1: Sredstva za denarne prejemke v letih 2000–2009, v tisoč EUR.....	18
Tabela P. 2: Realna rast sredstev za denarne prejemke v letih 2000–2009, v %	19
Tabela P. 3: Delež sredstev za denarne prejemke v letih 2000–2009 v bruto domačem proizvodu, v % BDP	20
Tabela P. 4: Struktura sredstev za denarne prejemke v letih 2000–2009, v %	21
Tabela P. 5: Število denarnih prejemkov v letih 2000–2009	22
Tabela P. 6: Struktura števila denarnih prejemkov v letih 2000–2009, v %	23
Tabela P. 7: Rast števila denarnih prejemkov v letih 2000–2009, v %	24
Priloga 2: Pregled denarnih prejemkov po ciljnih skupinah in zakonov iz katerih izhajajo, leto 2010.....	25

Povzetek

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) od leta 1992 izvaja projekt Denarni prejemki, katerega namen je v državi na enem mestu vzdrževati katalog denarnih prejemkov, ki imajo naravo socialnih pravic. UMAR zbira podatke v posebni Zbirki denarnih prejemkov (ZDPU), da bi tako lahko predstavil vse denarne prejemke, ki jih prebivalstvu zagotavlja Slovenija iz državnega proračuna in občinskih proračunov ali iz skladov socialnih zavarovanj. Zbirka omogoča vpogled v sistem in daje osnovne informacije o vsakem posameznem prejemku.

Obsežna analiza podatkov za obdobje 1993–2004, vključno z analizo sprememb v pravnih podlagah za obdobje 1992–2005, je izšla v Delovnem zvezku št. 9/2006 (Kersnik, 2006). Analiza za leta 2005, 2006 in 2007 ter katalog za obdobje 1992–2008 sta izšla v Delovnem zvezku št. 7/2008 (Kersnik, 2008). Tokrat analiziramo leti 2008 in 2009, vključno s predstavitvijo sistemskih sprememb v tem obdobju, ter objavljamo katalog za obdobje 1992–2010.

V letu 2009 so imeli prebivalci Slovenije pravico do 68 različnih denarnih prejemkov. Dejansko pa so skupaj prejeli 2,303.721 denarnih prejemkov, kar je bilo 3 % več kot leta 2008. Prejemke so upravičenci večinoma prejeli mesečno in v glavnem je šlo za prejemke, pri katerih se ne preverja gmotni položaj (saj gre večinoma za prejemke na temelju socialnih zavarovanj).

Za tak obseg prejemkov je bilo v letu 2009 porabljenih 5,722.440 tisoč evrov ali 16,17 % bruto domačega proizvoda (BDP), leta 2008 pa 5,377.546 tisoč evrov ali 14,42 % BDP. Realna rast je bila leta 2009 5,5-odstotna.

Glede na število prejemkov so na prvem mestu upokojenci (45,2 % vseh denarnih prejemkov skupaj), sledijo jim starši (20,0 %), bolni (11,1 %) in invalidi (9,1 %). Vrstni red je bil leta 2008 enak.

Glede na sredstva pa je vrstni red nekoliko drugačen. Več kot polovico vseh sredstev za denarne prejemke se porabi za upokojence (52,06 % vseh sredstev), sledijo jim invalidi (13,86 %) in starši (11,39 %). Svojci so na četrtem mestu (3,74 %), brezposelni na petem (3,74 %), medtem ko so bolni s 3,52 % na šestem mestu. Tudi tu je bil vrstni red leta 2008 enak.

Čeprav sta opisana vrstna reda enaka kot v predhodnem letu, pa je v letu 2009 prišlo pri gibanju denarnih prejemkov prebivalstva v Sloveniji (pri številu, pa tudi sredstvih zanje) do sprememb, ki pomenijo odstopanje od nekaterih prejšnjih dolgotrajnejših trendov.

Summary

In 1992 the Slovenian Institute of Macroeconomic Analysis and Development (IMAD) launched the project Cash Benefits, intended to set up and maintain a national catalogue of the social protection benefits in cash granted to Slovenian citizens. Data are collected in a separate database, which covers all cash benefits that Slovenia provides to its citizens from state and municipal budgets or through social insurance funds. The database enables an overview of the overall system and gives basic information on each specific benefit.

The extended analysis for the period from 1993 to 2004, including analyses of modifications of laws for the period from 1992 to 2005, was published in Working Paper No. 9/2006 (Kersnik, 2006). Analyses for the years 2005, 2006 and 2007 and a catalogue for the period from 1992 to 2008 was published in Working Paper No. 7/2008 (Kersnik, 2008), which also provides the regulatory changes made during December 2005 and December 2007. In this publication we analyse the years 2008 and 2009, including analyses of modifications of laws in same period and a catalogue for the period 1992 – 2010.

In 2009, Slovenian citizens were entitled to 68 different cash benefits, but they received a total of 2,303,721 benefits, 3% more than in 2008. Cash benefits are typically paid out on a monthly basis and most are income non related, as they are entitled on the base of social insurance.

For such an amount of cash benefits was totalled EUR 5,722,440 thousand in 2009 (16,17% of GDP), in 2008 totalled EUR 5,377,546 thousand (14,42% GDP). In 2009 expenditure on cash benefits increased in real terms (5,5%).

The largest number of cash benefits was allocated to pensioners (45,2% of all cash benefits), followed by parents (20%), sick people (11,1%) and the disabled (9,1%). Sorting was the same in 2008.

Proportions of expenditures followed a different order. Pensioners again held the top spot (52,06% of expenditures for all cash benefits), followed by the disabled (13,86%), parents (11,39%); sick people recorded 3,525, which arrange them on sixth place. Sorting was the same in 2008 also.

Although the proportions by turns are the same the same as in previous year, in 2009 we recorded changes in the dynamic of cash benefit payments, that means some deviation from previous trends.

1 UVOD

V delovnem zvezku objavljamo analizo podatkov o denarnih prejemkih prebivalcev v Sloveniji in kot dodatek na spletni strani Urada RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) tudi katalog teh prejemkov. Analiza je pripravljena za obdobje 2000–2009, katalog oziroma celotna zbirka podatkov pa zajema podatke za obdobje 1992–2010. Ta delovni zvezek sledi dvema predhodnima objavama v letih 2006 in 2008: Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije, DZ št. 9/2006 (Kersnik M. in sodelavci), in Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2005, 2006 in 2007), DZ št. 7/2008 (Kersnik).

Podatke o denarnih prejemkih na UMAR-ju zbiramo v posebni zbirki (Zbirka denarnih prejemkov – ZDPU), da lahko predstavimo vse denarne prejemke, ki jih prebivalstvu zagotavlja Slovenija iz državnega proračuna in občinskih proračunov ali iz skladov socialnih zavarovanj. Zbirka omogoča vpogled v sistem ter daje osnovne vsebinske in finančne informacije o vsakem posameznem denarnem prejemku. Gre za denarne prejemke, ki so del sistema socialne zaščite in prebivalstvu omogočajo oziroma lajšajo gmotne in življenjske razmere. Razvrščeni so v 14 ciljnih skupin:

- bolni,
- brezposelni,
- invalidi (po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb),
- kmetje,
- ljudje s posebnimi zaslugami (to so tisti, ki imajo skladno z zakonom¹ posebne zasluge za slovenski narod ali so pomembno prispevali k slovenski kulturi),
- potrebni pomoči drugega (to so tisti, ki pri zadovoljevanju vseh ali večine življenjskih potreb potrebujejo pomoč),
- revni,
- starši (vključno z otroki),
- svojci (to so tisti, ki so v sorodu z umrlim, nosilcem določene pravice),
- šolajoči se (dijaki in študenti),
- upokojenci,
- veterani (to so tisti, ki imajo posebne zasluge za zmago NOB in splošen napredek naroda skladno z zakonom,²
- vojni invalidi
- žrtve vojnega nasilja (to so tisti, ki so bili izpostavljeni nasilnim dejanjem ali prisilnim ukrepom agresorja ali njenih sodelavcev).

Denarni prejemki, ki jih opisujemo in analiziramo v zbirki ZDPU, so predpisani z zakoni in financirani iz javnih sredstev, zato imajo naravo socialnih pravic. Vsi prejemki so opisani na enak način (*po vsebini*: komu so namenjeni, kako se valorizirajo, iz katerih zakonov izhajajo itd.; *glede na finančna sredstva*: kot npr. poraba sredstev v posameznem letu, število izplačanih prejemkov itd.).

¹Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine tistim, ki imajo posebne zasluge.

²Zakon o republiških priznavalnih in Zakon o vojnih veteranih.

Zbirka ZDPU se spreminja skladno s programi socialne politike (spremembe zakonov, pravil, nove pravice itd.). Običajno se obnavlja enkrat letno. Ob vsem tem pa se v največji mogoči meri ohranjajo preglednost, nepretirana vsebovanost informacij in aktualnost.

Enota opazovanja je *denarni prejemek*; to je prejemek v denarju, ki ga upravičenec navadno dobi na svoj bančni račun ali osebno. Poimenuje se lahko tudi dobrobit v denarju (angl. cash benefit). Kot en prejemek obravnavamo vsak prejemek v denarju, ki ga je prejel posameznik v opazovanem letu, in sicer ne glede na to, ali ga je prejel zase (npr. starostna pokojnina), za drugega (npr. otroški dodatek za otroka) ali za več družinskih članov oziroma celotno družino skupaj (npr. denarno socialno pomoč). Mogoče je tudi, da se isti osebi prejemek v določenem letu izplača trikrat (npr. denarna socialna pomoč, ki jo upravičenec dobi prvič); v takem primeru je oseba ena in prejemki trije. Število denarnih prejemkov torej prikazuje število izplačanih prejemkov in ne števila ljudi, ki so jim bili prejemki izplačani in jim ti pomenijo vir dohodkov.

Podatke pridobivamo od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Zavoda za zdravstveno zavarovanje, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje.

Nedenarni prejemki (angl. benefit in kind) v zbirko ZDPU niso vključeni, prav tako tudi ne različne socialne storitve ali kakršne koli subvencije ali druge materialne ali finančne ugodnosti, ki jih posamezen prebivalec lahko prejme posredno (npr. prek subvencij ustanovam) ali neposredno (npr. kot oprostitev plačil); gre torej samo za prejemke v denarju, ki jih prejemnik dobi osebno ali na svoj bančni račun.

2 KATALOG

Katalog 1992–2010³ zajema denarne prejemke v obdobju od leta 1992 do 2010, vključno z vsemi že veljavnimi novostmi in spremembami na podlagi zakonov. Prikazuje sistemsko ureditev ter celovit opis denarnih prejemkov, ki se financirajo iz javnih sredstev in imajo, kot smo že omenili, naravo socialnih pravic. V katalogu se zato hkrati pojavljata izraza »prejemek« in »pravica«. Prikazani denarni prejemki za leta 1992 do 2009 predstavljajo realizacijo sredstev, za leto 2010 pa oceno finančnih načrtov nosilcev posameznih programov po stanju maj 2010.

Vsak prejemek je predstavljen na posebnem obrazcu, sestavljenem iz dveh delov: opisni del, ki obsega 20 elementov, in finančni del, ki je sestavljen iz 4 elementov.

Opisni del/elementi⁴:

- **ciljna skupina**, to je skupina prebivalstva, ki ji je denarni prejemek namenjen;
- **ime pravice**⁵ pomeni naziv oziroma konkretno ime za pravico oziroma denarni prejemek;
- **vrsta pravice** pomeni generično ime oziroma skupino denarnih prejemkov (kot npr. nadomestila, dodatki, pomoči, pokojnine, preživnine);
- **upravičenec**, to je natančno določena socialna skupina, upravičena do denarnega prejemka;
- **kriterij upravičenosti**, pri katerem je opisano, kaj je pogoj za upravičenost, ali je pravica določena na podlagi preverjanja gmotnega položaja⁶ (v tem primeru gmotno odvisna pravica; angl. means-tested benefit) ali brez preverjanja gmotnega položaja (v tem primeru gmotno neodvisna pravica; angl. non means-tested benefit);
- **izvor** pove, na podlagi katerega statusa je ta pravica utemeljena (npr. državljanstvo, rezidentstvo, obvezno zavarovanje);
- **normativna podlaga**, ki pomeni ime zakona ali podzakonskega akta;
- **podlaga za odločitev** pojasnjuje postopek, potreben za izdajo odločbe. Mogoče so praviloma tri podlage za odločitev v skladu z zakonom, in sicer: a) izpolnjevanje predpisanih pogojev (ko gre za avtomatizem pri odločanju, če so izpolnjeni zakonski pogoji), b) izvedensko mnenje, c) prosti preudarek;
- **uradni list – osnovni** pomeni temeljni akt, na podlagi katerega je pravica utemeljena (številka in leto izdaje skupaj s spremembami in dopolnitvami temeljnega akta);
- **uradni list – dodatni** pomeni podzakonski akt ali druge ustrezne zakone, pomembne za posamezno pravico (številka in leto izdaje uradnega lista);
- **osnova** pomeni osnovo⁷ (to je zakonsko določen absolutni znesek ali določena vrsta prejemka), na podlagi katere se izračunava višina ali odmeri denarni prejemek;
- **višina prejemka** pomeni z odstotkom od osnove (ali drugače) izraženo finančno vrednost prejemka;
- **valorizacijsko pravilo** pomeni način usklajevanja vrednosti denarnega prejemka;

³ Gl. spletno stran UMAR www.umar.si (Publikacije / Delovni zvezki / 2010).

⁴ Vsi v nadaljevanju navedeni elementi razen vrsta pravice so predpisani z zakoni.

⁵ Denarni prejemek je opisan kot pravica, ki je zakonsko določena.

⁶ Izraz gmoten pomeni nanašajoč se na materialni položaj. Gmotni položaj pa določajo: dohodki in prejemki iz zaposlitve, dohodki in prejemki iz lastninskih upravičenj, prejemki iz socialnih zavarovanj ter nekateri drugi socialni prejemki.

⁷ To je zakonsko določen znesek ali določena vrsta prejemka, na podlagi katerega se obračuna višina prejemka.

- **davčni status** pomeni, ali je prejemek obdavčen ali ni;
- **skadenca** pomeni, kako ali kolikokrat se pravica prejema (npr. mesečno, enkrat letno);
- **vir sredstev** pomeni finančni vir (npr. proračun, sklad), ki zagotavlja sredstva za izplačevanje denarnih prejemkov ne glede na izplačevalca;
- **izplačevalec** pomeni ime službe oziroma organa, ki (ne glede na vir sredstev) prejemek dejansko izplačuje;
- **opombe** vsebujejo različna dodatna pojasnila.

Finančni del/elementi:

- **najnižji** pomeni najnižji nominalni mesečni znesek prejemka (dejansko izplačan ali zakonsko določen);
- **najvišji** pomeni najvišji nominalni mesečni znesek prejemka (dejansko izplačan ali zakonsko določen);
- **poraba v letu** pomeni nominalno porabo sredstev, namenjenih posameznemu prejemku (letno povprečje v koledarskem letu z upravnimi stroški vred, kot so npr. stroški izplačil itd.);
- **število prejemkov**, ki pomeni povprečno število izplačanih prejemkov (v posameznem koledarskem letu) in **ne števila ljudi**, ki so upravičeni do prejemka. V večini primerov je prejemek sicer namenjen eni osebi (torej je v tem primeru en prejemek = en prejemnik), v določenih, izjemnih primerih pa je en prejemek z odločbo dodeljen za več oseb skupaj, kot npr. denarna socialna pomoč, družinska pokojnina itd. (v takem primeru se šteje, da je prejemek en, čeprav je prejemnikov več). Mogoče je tudi, da se isti osebi prejemek izplača dvakrat v istem letu; torej je oseba ena in prejemka dva.

3 ANALIZA

3.1 Uvod

Po stanju do vključno maja 2010 so imeli prebivalci v Sloveniji pravico do 68 različnih denarnih prejemkov (tu ni všeta denarna pomoč za brezposelne,⁸ čeprav je v katalogu prikazana. (Ta pravica se namreč izteka in bo ugasnila z zadnjim prejemnikom. Do maja 2010 jih je bilo še 11; gl. opombo 7). Največ denarnih prejemkov imajo upokojenci (18), starši (9), svojci (9) in invalidi (7). Število in razporeditev po ciljnih skupinah ostajata nespremenjena od leta 2007.

Posamezna ciljna skupina je imela naslednje število denarnih prejemkov (podrobneje o tem gl. katalog na spletni strani UMAR-ja):

- brezposelni 4 (denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, plačilo za opravljanje javnih del, denarna pomoč v času vključitve v programe izobraževanja in usposabljanja, delno plačilo za izgubljeni dohodek družinskemu pomočniku);
- šolajoči 2 (državna štipendija, Zoisova štipendija);
- starši 9 (nadomestilo plače za čas porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka, očetovsko nadomestilo, posvojiteljsko nadomestilo⁹, otroški dodatek, starševski dodatek, dodatek za nego otroka, dodatek za veliko družino, pomoč ob rojstvu otroka, delno plačilo za izgubljeni dohodek);
- upokojenci 18 (starostna pokojnina, državna pokojnina, vojaška pokojnina, administrativna pokojnina delavcev organov za notranje zadeve, dodatek k pokojninam delavcev organov za notranje zadeve, varstveni dodatek, starostna pokojnina brez zmanjšanja v posebnih primerih (prej predčasna pokojnina), pokojnina za osebe, ki so se upokojile v nekdanjih republikah SFRJ, dodatek k pokojninam iz drugih republik nekdanje SFRJ, pokojnina poslancev in funkcionarjev, delna pokojnina, najnižja pokojnina, pokojnina pod ugodnejšimi pogoji za delavce, ki so delali z azbestom, pokojnina pod ugodnejšimi pogoji za sodnike in sodnike za prekrške, pokojnina pod ugodnejšimi pogoji in priznanje pokojninske dobe za žrtve vojnega nasilja, izjemna pokojnina rudarjev, predčasna pokojnina za teritorialce, letni dodatek (prej dodatek za rekreacijo);
- svojci 9 (posmrtnina in pogrebna po Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, posebna posmrtnina in posebna pogrebna po Zakonu o vojnih veteranih, odpravnina za vdovo ali vdovca, oskrbnina za vdovo ali vdovca, vdovska pokojnina, družinska pokojnina, družinska invalidnina po Zakonu o vojnih invalidih);
- invalidi 7 (nadomestilo za invalidnost po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, nadomestilo za invalidnost po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, nadomestilo

⁸ Denarna pomoč za brezposelne skladno s spremembami in dopolnitvami Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti od 15. julija 2006 ne spada več med prejemke iz zavarovanja za primer brezposelnosti. Do izteka časa prejetanja vsake posamezne pravice (stari upravičenci) so te še del programa za pomoč brezposelnim (zato so v katalogu tudi prikazane), novih pravic iz tega naslova pa ni več (zato jih nismo šteli v vsoto vseh denarnih prejemkov). Osebe, ki jim je prenehala pravica do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti in nimajo dovolj sredstev za preživljanje, pa postanejo prejemniki denarne socialne pomoči na podlagi Zakona o socialnem varstvu. (Denarna socialna pomoč za brezposelne je torej v katalogu še prikazana, je pa ne štejemo več med pravice.)

⁹ Podatki o očetovskem in posvojiteljskem nadomestilu so prikazani skupaj s porodniškim nadomestilom ter nadomestilom za nego in varstvo otroka, ker Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve nima tovrstnih podatkov. Tako sta tudi nadomestili za porodniški dopust ter dopust za nego in varstvo otroka prikazani kot ena pravica.

- za čas poklicne rehabilitacije, začasno nadomestilo (prej nadomestilo za čas čakanja na razporeditev na drugo delovno mesto), delna invalidska pokojnina, invalidska pokojnina, invalidnina);
- vojni invalidi 3 (dodatek za posebno invalidnost, invalidski oziroma družinski dodatek in invalidnina; vsi po Zakonu o vojnih invalidih);
 - bolni 1 (nadomestilo plače med začasno zadržanostjo od dela – bolniška);
 - veterani 3 (republiška priznavalnina po Zakonu o republiških priznavalninah, borčevska pokojnina in veteranski dodatek po Zakonu o vojnih veteranih);
 - žrtve vojnega nasilja 1 (doživljenjska mesečna renta);
 - osebe s posebnimi zaslugami 2 (izjemna pokojnina, republiška priznavalnina kulturnim delavcem);
 - osebe, potrebne pomoči drugega, 4 (dodatek za tujo nego in pomoč po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, dodatek za pomoč in postrežbo po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, dodatek za pomoč in postrežbo po Zakonu o vojnih invalidih, dodatek za pomoč in postrežbo po Zakonu o socialnem varstvu);
 - kmetje 2 (kmečka pokojnina, preživnina kmetov);
 - revni 3 (denarna socialna pomoč, izredna denarna socialna pomoč, trajna denarna socialna pomoč).

V zbirki ZDPU je opisanih 9 vrst denarnih prejemkov. Ti so: nadomestila, pokojnine, pomoči, dodatki, invalidnine, preživnine, priznavalnine, rente in štipendije.

V nadaljevanju bomo analizirali sistemske spremembe med januarjem 2008 in januarjem 2010 ter število prejemkov in sredstva zanje za leti 2008 in 2009.

3.2 Spremembe zakonodaje v obdobju od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2009

Zakon o posebnem dodatku za socialno ogrožene (Uradni list RS, št. 57/09), katerega cilj je izboljšanje socialne varnosti prebivalcev v Sloveniji, je začel veljati 25. 7. 2009. Poseben dodatek je enkratno (izreden) prejemek, ki je bil upravičencem, katerih socialni položaj se je zaradi gospodarske in finančne krize poslabšal, izplačan avgusta 2009 po uradni dolžnosti. Znesek je bil za različne upravičence različen. Upravičenec do denarne socialne pomoči (DSP) je prejel 160 evrov, družina prejemnica DSP 200 evrov, preostali upravičenci pa od 80 do 120 evrov, odvisno od njihovih prejemkov.

Zakon o interventnih ukrepih zaradi gospodarske krize (Uradni list RS, št. 98/09), ki je začel veljati 1. 1. 2010 in preneha veljati 31. 12. 2010, začasno omejuje rast izdatkov državnega proračuna, proračunov občin, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje, in sicer tako da se zmanjša višina uskladitve denarnih prejemkov, določena v zakonu, ki ureja usklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom, in zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Tako se transferji posameznikom in gospodinjstvom uskladijo s polovico rasti cen življenjskih potrebščin, uskladitev pokojnin ter drugih nadomestil in prejemkov iz tega naslova pa se uskladi s polovico rasti povprečne plače za leto 2009 (v skladu s 4. členom Zakona o interventnih ukrepih).

Zakon o spremembi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 71/08), ki je začel veljati 3. julija 2008, je uvedel še julijsko valorizacijo transferjev, tako da je od takrat valorizacija dvakrat letno (januarja in julija).

Žrtve vojnega nasilja

Status žrtve vojnega nasilja so skladno z **Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o žrtvah vojnega nasilja** (Uradni list RS, št. 72/09) od 1. 1. 2010 pridobili tudi prisilni mobiliziranci, zato je zlasti v drugi polovici leta pričakovati povečanje števila upravičencev in sredstev za doživljenjske mesečne rente.

Šolajoči

Zakon o štipendiranju (Uradni list RS, št. 59/07) se je začel uporabljati 1. 9. 2008 (do takrat se je za dodeljevanje republiških in Zoisovih štipendij uporabljal Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti).

Na podlagi novega zakona se republiška štipendija spremeni v državno in preide v odločanje na centre za socialno delo. Izplačevanje z Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje preide na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Na podlagi novega zakona se podeljujejo naslednje štipendije:

- državne,
- Zoisove,
- štipendije za zamejce in Slovence po svetu in
- štipendije za državljane držav, s katerimi ima Republika Slovenija sklenjene dvo- ali večstranske sporazume o sodelovanju na področju izobraževanja oziroma podeljuje štipendije na podlagi vzajemnosti.

Omenjene štipendije se financirajo iz državnega proračuna. Štipenditor je Republika Slovenija.

Zoisove štipendije preidejo v odločanje na Sklad RS za razvoj kadrov in štipendije.¹⁰ Ta sklad pridobiva sredstva iz treh virov: kot programska sredstva iz državnega proračuna pristojnih ministrstev, namenskih sredstev sklada in sredstev Evropskega socialnega sklada.

Državna štipendija se dodeli upravičencem, katerih povprečni mesečni dohodek na družinskega člana v preteklem koledarskem letu pred vložitvijo vloge ni presegel 60 % minimalne plače (oz. od 60 do 65 % minimalne plače, če se šolajo ali študirajo zunaj kraja svojega stalnega prebivališča (odvisno od oddaljenosti od kraja šolanja ali izobraževanja). Državna štipendija z vsemi dodatki ne sme presežati minimalne plače.

Zoisova štipendija se dodeljuje brez cenzusa za dijake in študente z izjemnimi dosežki in dobrimi ocenami (4,1 in 8,5). Zoisovim štipendistom pa se štipendije po starem zakonu izplačuje do zaključka izobraževanja, za katerega so dobivali štipendijo.

Državna in Zoisova štipendija se lahko izplača v enkratnem znesku (vendar največ do višine 12 mesečnih štipendij). Štipendistom, ki so prejeli republiško štipendijo, se v šolskem letu 2008/09 odmeri državna štipendija po novih predpisih.

Omenjeni zakon ureja tudi kadrovske štipendije, ki jih dodeljujejo in financirajo delodajalci upravičencem, ki izpolnjujejo splošne pogoje po tem zakonu razen starostnega pogoja in pogoje, določene v splošnih aktih delodajalca. **Državni proračun pri tem sodeluje le kot posredni ali neposredni sofinancer delodajalca** (prek Sklada RS za razvoj kadrov in štipendije), zato kadrovske štipendije ne spadajo v našo analizo (kot denarni prejemek prebivalstva, ki ga posameznik prejme na svoj račun iz javnih sredstev). Sofinanciranje iz

¹⁰ Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije (sklad) je konec leta 2006 ustanovila Vlada Republike Slovenije s sprejetjem Akta o preoblikovanju javne ustanove "Ad futura, znanstveno-izobraževalna fundacija Republike Slovenije, javni sklad" v Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije (Uradni list RS, št. 139/06, 16/08 in 43/08). Sklad je tako osrednja izvedbena institucija za štipendiranje in razvoj kadrov.

državnega proračuna se izvaja v okviru **Spodbud za izobraževanje**, katerih namen je pospeševati gospodarski razvoj, izboljšati zaposljivost, dvigovati kvalifikacijsko raven, pospeševati razvoj regij in lokalnih skupnosti, spodbujati odgovornost upravičencev za šolanje in študij ter skrajšati dobo študija.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju (Uradni list RS, št. 40/09), ki se je začel uporabljati 1. septembra 2009, je z dvigom cenzusa olajšal in posebej določil pogoje za pridobitev štipendije za enostarševske družine ter za upravičence s posebnimi potrebami (in upravičence, katerih sorojenci so osebe s posebnimi potrebami). Dohodkovni cenzus je za te kategorije prejemnikov 70 % minimalne plače na družinskega člana. Po Zakonu o štipendiranju upravičenci iz enostarševskih družin in upravičenci s posebnimi potrebami niso imeli teh ugodnosti. Dvignil je tudi splošni cenzus za pridobitev državne štipendije s 60 % na 65 % minimalne plače na družinskega člana ter cenzus za upravičence, ki se šolajo ali študirajo zunaj kraja svojega stalnega prebivališča, s 66 na 68 % minimalne plače na družinskega člana (odvisno od oddaljenosti od kraja šolanja ali izobraževanja).

V obdobju od 1. 1. 2008 do 1. 1. 2010 je bil v skladu z Zakonom o štipendiranju sprejet nov **Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij** (Uradni list RS, št. 51/08), ki se je začel uporabljati za šolsko leto 2008/09 (javni poziv za dodelitev sredstev se po tem pravilniku objavi do 15. 9. 2008).

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o dodeljevanju Zoisovih štipendij (Uradni list RS, št. 45/09) je prinesel le nekaj jasnejših opredelitev. Uporablja se je začel 1. 9. 2009.

Prav tako je bil v skladu z Zakonom o štipendiranju sprejet nov **Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij** (Uradni list RS, št. 45/09), ki se je začel uporabljati 1. 9. 2009.

Upokojenci

Zakon o varstvenem dodatku (Uradni list RS, št. 10/08), ki je začel veljati 1. 2. 2008, je ta prejemek izvzel iz Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, pa tudi iz sistema usklajevanja transferjev, kot ga določa Zakon o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (ZUTPG). Nastalo je stanje, ko so se pokojnine valorizirale z rastjo plač, varstveni dodatki k tem pokojninam pa z rastjo cen življenjskih potrebščin. Ker pa se varstveni dodatek po svoji vsebini veže na pravico do pokojnine, kar pomeni, da se izračuna na osnovi prejete in mesečno izplačane pokojnine, je opisani način valorizacije privedel do neskladja. Npr. v letu 2007 so se varstveni dodatki zaradi povišanja pokojnin dejansko zmanjšali (nekateri prejemniki so celo izgubili to pravico). Tako je bilo izničeno načelo ohranjanja materialne varnosti upokojencev z nižjimi pokojninami, kar je tudi v nasprotju z nameni ZUTPG. Z Zakonom o varstvenem dodatku pa se materialna varnost upokojencev z najnižjimi pokojninami ohranja in tako preprečuje njihovo socialno izključevanje.

Do varstvenega dodatka je upravičen upokojenec, čigar pokojnina ne dosega mejnega zneska po Zakonu o varstvenem dodatku ter če skupaj z družinskimi člani upravičenec nima drugih dohodkov in premoženja, ki bi zadoščali za preživljanje. Mejni znesek znaša 81,6 % najnižje pokojninske osnove. Višina je odvisna od dopolnjene pokojninske dobe in števila uživalcev. Varstveni dodatki se po tem zakonu valorizirajo skladno z najnižjo pokojninsko osnovo, torej kot pokojnine.

3.3 Sredstva za denarne prejemke

V zbirki ZDPU obravnavamo sredstva za vse denarne prejemke, ki jih prebivalci Slovenije prejemajo iz državnega proračuna in občinskih proračunov ter iz skladov socialnih zavarovanj. To pomeni iz katere koli javne blagajne, in sicer ne glede na to, na katerih postavkah se zagotavljajo sredstva za izplačevanje pravic.

Leta 2009 je bilo za denarne prejemke prebivalcev namenjenih 5,722.440 tisoč evrov, leta 2008 pa 5,377.546 tisoč evrov. Realna rast sredstev je bila leta 2009 5,5-odstotna (kar je najvišje v celotnem obdobju 2000–2009); to se kaže tudi v povečanju deleža za te namene v BDP. Leta 2008 je bil delež v BDP 14,48-odstoten, leto pozneje pa skoraj dve o. t. višji (16,17 %).¹¹ Šibka rast sredstev za denarne prejemke, izražena v bruto domačem proizvodu, se je začela v letu 2008, izrazitejša pa je bila v letu 2009, ko je bila tudi realna rast bruto domačega proizvoda negativna (–8,1 %). V letih od 2000 do 2007 je delež sredstev za denarne prejemke v bruto domačem proizvodu stalno padal (tudi zaradi hitrejše rasti BDP). V obdobju 2000–2009 je bila obenem tudi najvišja povprečna letna realna rast sredstev za denarne prejemke (1,4 %), v obdobju 2000–2008 0,9 %, v obdobju 2000–2007 pa 0,6 %.

Nominalno je bilo za denarne prejemke leta 2009 namenjenih 6 % več sredstev kot leto prej. K nominalni rasti sredstev za te namene so predvsem prispevala povečana sredstva za brezposelne (nominalna rast za 76 %), revne (nominalna rast za 18 %) in starše (nominalna rast za 8,7 %).

3.3.1 Sredstva za denarne prejemke glede na vire financiranja

Glede na vire financiranja ločimo prispevne denarne prejemke (angl. contributory) in neprispevne (angl. non-contributory) denarne prejemke. Prispevni denarni prejemki se financirajo iz socialnih zavarovanj (socialni prispevki delodajalcev in delojemalcev), neprispevni pa iz proračunskih sredstev oziroma davkov (državni in občinski proračuni skupaj). Leta 2009 se je 31,5 % denarnih prejemkov financiralo iz proračunov (neprispevni denarni prejemki), 68,5 % pa iz socialnih zavarovanj (prispevni denarni prejemki). Neprispevni viri so se povečali za 2,5 o. t. (leta 2008 29 %), prispevni pa zmanjšali za prav toliko (leta 2008 71 %). Ta trend se nadaljuje nekako od leta 2005, ko so neprispevni viri predstavljali 23,8 %, prispevni pa 76,2 %.

Leta 2009 je bilo za financiranje neprispevnih denarnih prejemkov namenjenih 3,9 % BDP (leta 2008 3,2 % BDP), za financiranje prispevnih denarnih prejemkov pa 12,5 % BDP (leta 2008 11,2 % BDP).

Na podlagi podatkov o sredstvih, namenjenih celotni socialni zaščiti v Sloveniji (metodologija ESSPROS), vidimo, da je tudi pri financiranju socialne zaščite podobno razmerje med viri. Tako je bilo leta 2009 od vseh sredstev, namenjenih za socialno zaščito, iz proračuna financiranih 29 % (neprispevni princip), iz socialnih zavarovanj (prispevni princip) pa 69 % programov socialne zaščite (od tega iz prispevkov delodajalcev 28 % in iz prispevkov zavarovancev 41 %); 2 % je bilo drugih virov. (Visok delež prispevkov zavarovancev je sploh posebnost v Sloveniji, saj nobena država nima višjega deleža; v povprečju je v državah EU-27 delež socialnih prispevkov zavarovancev za polovico nižji.)

¹¹ Po podatkih metodologije ESSPROS je bilo leta 2008 (zadnji podatek) za celotno socialno zaščito (in ne le za denarne prejemke) v Sloveniji namenjenih 21,6 % BDP (leta 2007 21,4 % BDP).

3.3.2 Sredstva za gmotno odvisne in gmotno neodvisne denarne prejemke¹²

V Sloveniji veliko večino sredstev namenjamo gmotno neodvisnim denarnim prejemkom oziroma tako imenovanim univerzalnim prejemkom, precej manj pa gmotno odvisnim denarnim prejemkom (pri slednjih je potrebno preverjati gmotni položaj potencialnih upravičencev). Tako je bilo leta 2009 razmerje med sredstvi za gmotno neodvisne in gmotno odvisne prejemke 90 : 10 (leta 2008 pa 89 : 11) v korist gmotno neodvisnih. Iz Tabele 2 (gl. Prilogo 1) je razvidno, da se realna rast sredstev za gmotno neodvisne denarne prejemke še naprej povečuje. Na tako razmerje vpliva velik delež pokojninskih prejemkov, ki so gmotno neodvisni, saj temeljijo na predhodnem zavarovanju in se za njihovo pridobitev gmotni položaj upravičencev ne preverja. V letu 2009 pa se je realno močno povečala tudi rast sredstev za gmotno odvisne denarne prejemke, kar je predvsem posledica povečanega obsega sredstev, namenjenih denarnim socialnim pomočem (15,6 %), varstvenim dodatkom upokojujencev (8,7 %) in otroškim dodatkom (4 %).

Leta 2009 se je realna rast sredstev glede na leto prej za obe vrsti prejemkov povečala za 5,5 %. Leta 2008 je bila realna rast precej nižja: za gmotno neodvisne prejemke (3,0 %), za gmotno odvisne pa celo negativna (-0,4 %).

Povprečna letna realna rast sredstev je bila v obdobju 2000–2009 za gmotno neodvisne prejemke nekoliko hitrejša (1,4 %) od rasti sredstev za gmotno odvisne prejemke (1,1 %).

Delež sredstev v bruto domačem proizvodu za gmotno neodvisne prejemke se je leta 2009 v primerjavi z letom prej povečal za skoraj dve odstotni točki in je znašal 14,51 % BDP (leta 2008 12,93 %), za gmotno odvisne prejemke pa se je povečal le rahlo na 1,66 % BDP (leta 2008 1,48 %).

3.3.3 Sredstva za denarne prejemke glede na čas prejemanja (skadenca)

Tudi v letu 2009 kot v celotnem obdobju 2000–2009 ostaja večina sredstev namenjena mesečnim prejemkom, čeprav so se sredstva za enkratne prejemke v tem obdobju povečevala hitreje kot za mesečne prejemke. Razmerje med mesečnimi in enkratnimi prejemki je bilo leta 2009 97 : 3. Podobno razmerje med obema vrstama prejemkov se kaže tudi v deležu sredstev v bruto domačem proizvodu, saj je bilo v letu 2009 za mesečne prejemke namenjenih 15,67 % (leta 2008 za 13,97 %), za enkratne prejemke pa 0,50 % BDP (leta 2008 0,44 %).

V letu 2009 se je realna rast sredstev tako za enkratne kot za mesečne denarne prejemke precej povečala; sredstva za mesečne prejemke so se realno povečala za 5,5 % (v letu 2008 za 2,7 %), sredstva za enkratne prejemke pa so se realno povečala za 5,8 % (leta 2008 je bila realna rast sredstev za te prejemke negativna -0,8 %). V celotnem obdobju 2000–2009 so se sredstva za enkratne prejemke povečevala dvakrat hitreje kot za mesečne prejemke (gl. Tabela 2 v Prilogi 1).

¹² Gmotno odvisni so tisti denarni prejemki, pri katerih se kot merilo upravičenosti uporabljajo oziroma preverjajo podatki o gmotnem položaju posameznika oziroma njegove družine. Izraz gmoten pomeni nanašajoč se na t. i. materialni položaj. Gmotni položaj pa določajo: dohodki in prejemki iz zaposlitve, dohodki in prejemki iz lastninskih upravičenj, prejemki iz socialnih zavarovanj ter nekateri drugi socialni prejemki.

3.3.4 Sredstva za denarne prejemke po ciljnih skupinah

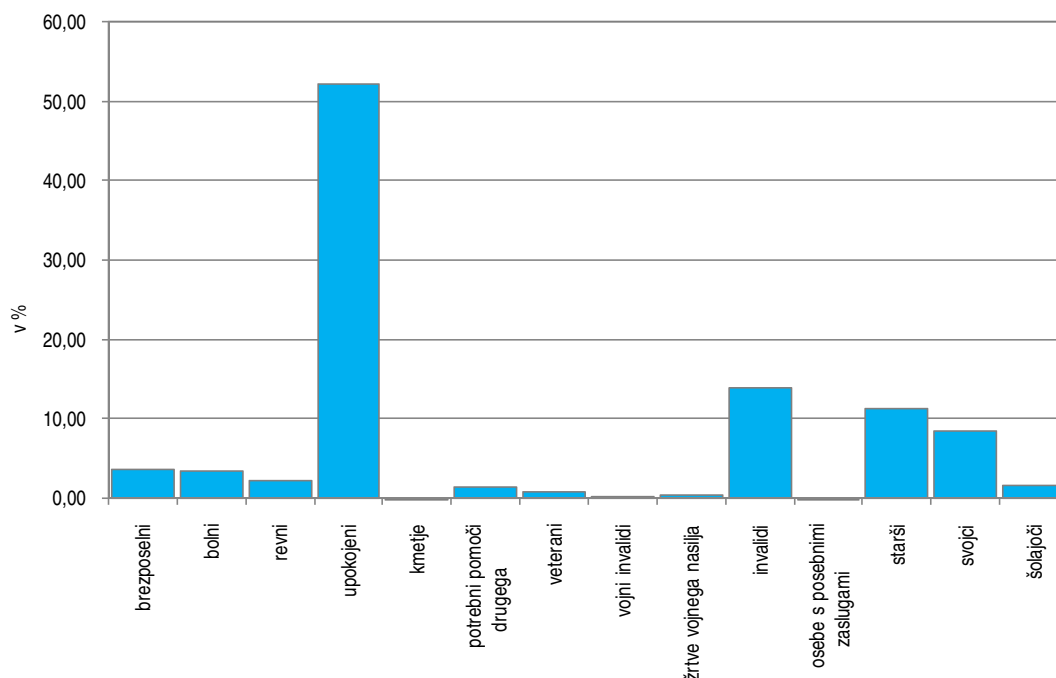
Struktura sredstev po ciljnih skupinah se tudi v letih 2008 in 2009 ne spreminja; še vedno je največ sredstev namenjenih upokojujencem, najmanj pa osebam s posebnimi zaslugami (gl. Sliko 1). Tako so si leta 2009 po visokih deležih v celotnih sredstvih za denarne prejemke sledili upokojujenci (52,06 %), invalidi (13,86 %), starši (11,39 %) in svojci (8,45 %) (gl. tudi Tabela 4 v Prilogi 1).

Podoben vrstni red je bil tudi, če upoštevamo delež sredstev za te ciljne skupine, izražen v BDP. Na prvem mestu so upokojujenci (z 8,42 % BDP, ta delež se je v letu 2009 tudi najbolj povečal), na zadnjem mestu pa kmetje (z 0,02 % BDP). Izračuni kažejo, da so se deleži sredstev, izraženi v odstotkih od bruto domačega proizvoda, v letu 2009 pri dveh tretjinah ciljnih skupin povečali, pri tretjini so ostali enaki (gl. Tabela 3 v Prilogi 1).

Realno so se rasti sredstev v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 povečale v skladu s politikami (tako npr. pri revnih in šolajočih se), zaradi povečevanja števila starih so se realno povečala tudi sredstva za upokojujence. Prav tako zaradi demografskih razlogov pa so se podobno kot v letu 2008 realno zmanjšala sredstva za kmete, veterane, vojne invalide in žrtve vojnega nasilja (gl. Tabela 2 v Prilogi 1).

Na obseg sredstev, namenjenih denarnim prejemkom, ne vpliva le število prejemkov temveč tudi področne politike (sistemi usklajevanja in višine pravic), velik pomen pa imajo tudi demografski razlogi. O tem govore tudi številke, saj je bila v letu 2009 realna rast sredstev za denarne prejemke (5,5 %) precej višja kor rast števila prejemkov (3,0 %).

Slika 1: Struktura sredstev za denarne prejemke po ciljnih skupinah, leto 2009

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

3.4 Število denarnih prejemkov

V celotnem obdobju spremljanja denarnih prejemkov v zbirki ZDPU (od leta 1992 do 2007) je bilo skupaj črtanih devet prejemkov, trinajst pa je bilo na novo vpeljanih. Od 1. 1. 2008 do 31. 5. 2010 ni bil črtan noben prejemek, le eden je bil preimenovan, in sicer je republiška štipendija 1. 9. 2008 postala državna štipendija.

Leta 2009 so prebivalci Slovenije prejeli vsega skupaj 2,303.721 denarnih prejemkov,¹³ kar je bilo 3 % več kot leto prej in 12,4 % več kot leta 2000. Tudi v letu 2009 se nadaljuje trend neprestanega povečevanja števila denarnih prejemkov, ki ga opazujemo že od leta 1992 (gl. Tabelo 5 v Prilogi 1).

V obdobju 2000–2007 je bila povprečna letna rast 1,2 %, v obdobju 2000–2008 nekoliko nižja (1,1 %), v obdobju 2000–2009 pa se je povečala na 1,3 % povprečno letno (gl. Tabelo 7 v Prilogi 1).

V strukturi števila denarnih prejemkov so tako kot pri sredstvih na prvem mestu upokojenci (45,2 %), sledijo pa jim starši (20 %), ki so pri sredstvih sicer na tretjem mestu. Na tretjem mestu so bolni (11,1 %), ki pa so po sredstvih bolj na repu v strukturi celotnih sredstev.

Povprečna letna rast števila prejemkov je bila leta 2009 največja v vseh letih od 2000 do 2009, in sicer 3-odstotna.

3.4.1 Število denarnih prejemkov po skadenci ter število gmotno neodvisnih in gmotno odvisnih denarnih prejemkov

Leta 2009 so 73,1 % denarnih prejemkov upravičenci prejeli mesečno, 26,9 % pa enkrat letno. V letih od 2000 do 2008 je bila rast števila mesečnih prejemkov vedno nižja od rasti enkratnih prejemkov. Leta 2009 pa je slika ravno obratna; enkratni prejemki so se povečali za 1,8 %, mesečni prejemki pa za 3,5 % glede na leto prej.

Še vedno ostaja velika večina denarnih prejemkov gmotno neodvisna (to pomeni, da jih je mogoče prejeti brez preverjanja dohodkov in premoženja potencialnega upravičenca). Od skupnega števila prejemkov je bilo leta 2009 76,5 % gmotno neodvisnih prejemkov (leta 2008 enako), 23,5 % pa gmotno odvisnih; leta 2000 je bilo to razmerje 73 : 27. Vidimo, da se razmerje v korist gmotno neodvisnih vztrajno povečuje. Tudi rast gmotno neodvisnih prejemkov je bila leta 2009 hitrejša, in sicer je bila 3,1-odstotna (leta 2008 2,3 %); rast gmotno odvisnih denarnih prejemkov je bila 2,9-odstotna (leta 2008 pa –2,4-odstotna).

Gmotno odvisni prejemki pomenijo določeno jamstvo, da jih bodo dejansko prejeli najbolj upravičeni posamezniki in družine, ki nimajo dovolj lastnih virov za preprečevanje tveganja revščine in socialne izključenosti (gl. Efficiency and Effectiveness of Social Spending, 2008, str. 30). Toda zlasti kopičenje prejemkov pri najbolj gmotno in socialno ogroženih pogosto ovira aktivno iskanje zaposlitve ali bolje plačano zaposlitev. Tovrstna upravičenja je zato treba vezati na spodbujanje prejemnikov k aktiviranju in obenem na preprečevanje odvisnosti od denarnih prejemkov. V to smer so šle tudi spremembe zakonodaje o socialnovarstvenih pomočeh in zaposlovanju iz leta 2006 (kot so na primer zaposlitveni načrt, krajši čas

¹³ To je seštevek povprečnega števila mesečnih prejemkov v posameznem koledarskem letu in skupnega števila enkratnih prejemkov v posameznem koledarskem letu ter ne pomeni števila ljudi (upravičencev), ki so ta prejemek prejeli; gl. tudi obrazložitev izraza »število prejemkov« na strani 7.

prejemanja denarnih socialnih pomoči, izguba pravice do denarne socialne pomoči, če prejemnik neutemeljeno odkloni primerno delo, itd.). Glavni cilj veliko novih politik je zagotoviti, da je delo ali zaposlitev privlačnejša kot prejemanje socialnih transferjev (Kump in Stropnik, 2007). To so politike »make work pay«, namenjene predvsem gospodinjstvom na dnu dohodkovne lestvice.

Spodbujanje zaposlovanja in boljše plačanega dela SURS spremlja s kazalniki spodbud za delo, ki za leto 2009 kažejo, da je obremenitev plače pri prehodu iz brezposelnosti v zaposlitev ostala na isti ravni kot leta 2008 (past brezposelnosti je 83,4-odstotna) ter da je prehod na boljše plačano delovno mesto za samsko osebo v letu 2009 spodbudnejši kot v letu 2008 ter spodbudnejši kot za štiričlansko družino nasploh,¹⁴ saj ima ta potencialno več socialnih transferjev in višje davčne olajšave (oz. nižje davke) kot samska oseba.

Tretji (oziroma četrti) kazalnik spodbud za delo – davčna obremenitev stroškov dela (ki pa je bolj spodbuda za delodajalce, da lažje zaposlujejo) se je leta 2009 zmanjšala, kar je posledica ukinitve davka na izplačane plače. To je obenem tudi edini kazalnik spodbud za delo, ki je na isti ravni, kot je povprečje EU-27 (po podatkih za leto 2008); past nizkih plač za samsko osebo se temu povprečju precej približa; večje odstopanje pa je pri drugih dveh kazalnikih, ki kažeta, da so v Sloveniji nižje spodbude za zaposlitev in da je prehod na boljše plačano delovno mesto za štiričlansko družino manj spodbuden, kot je povprečju v EU-27.

Povečanje spodbud za delo in povečana aktivnost prejemnikov socialnih transferjev se bosta morda pokazala po določenem času delovanja novega Zakona o socialnovarstvenih prejemkih, ki uvaja nov institut – dodatek za aktivnost, ki za delovno aktivne prejemnike socialne denarne pomoči uvaja višji minimalni dohodek, kar pomeni, da bodo spodbude za delo povečane, ker prejemnik ne bo takoj izgubil denarne socialne pomoči (kar bi se po starem zakonu zgodilo, ker bi z dohodki iz dodatne aktivnosti minimalno presegel cenzus za pridobitev te pomoči).

3.4.2 Število denarnih prejemkov po ciljnih skupinah

V primerjavi z letom 2008 je bila leta 2009 opazna povečana rast števila denarnih prejemkov pri dveh ciljnih skupinah: brezposelnih in revnih, kar je nedvomno posledica povečanja brezposelnosti in slabšanja materialnih razmer v državi. Tako se je število denarnih prejemkov brezposelnih povečalo za 63,3 % (od tega se je število denarnih nadomestil skoraj podvojilo), prejemkov revnih pa za 15,4 % (od tega se je za 13 % povečalo število denarnih socialnih pomoči in za 38 % število izrednih denarnih socialnih pomoči). Leta 2008 in vsa leta nazaj do vključno leta 2006 sta imeli ti dve ciljni skupini negativno rast (saj so bili tudi gospodarske razmere in situacija na trgu dela ugodnejši). Povečana rast v primerjavi z letom 2008 je bila leta 2009 opazna tudi med šolajočimi, kar je posledica delovanja zakona z novimi usmeritvami glede štipendijske politike (gl. spremembe zakonodaje, strani 9 in 10). Tako je bila leta 2009 rast števila denarnih prejemkov šolajočih 20,6-odstotna (leta 2008 je bila celo negativna –4,5-odstotna). Število državnih štipendij se je povečalo za 23 %, Zoisovih pa za 15 %.

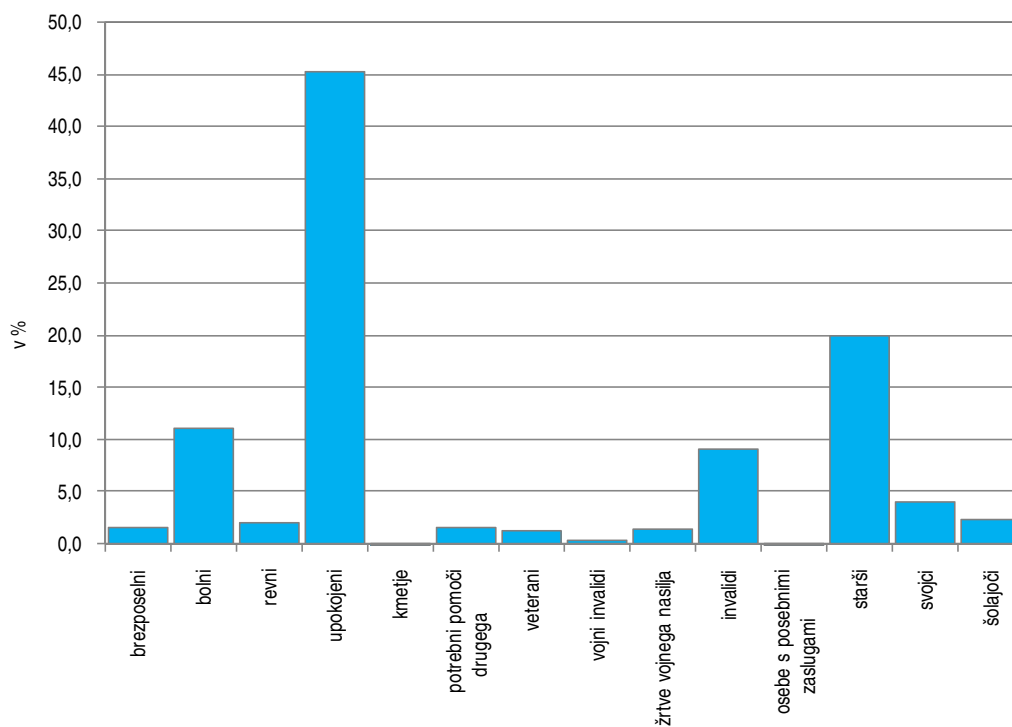
Štirim ciljnim skupinam, ki so imele negativno rast v letu 2008 (kmetom, veteranom, vojnim invalidom in žrtvam vojnega nasilja), sta se v letu 2009 pridružili še dve (invalidi in osebe s posebnimi zaslugami). Razlogi

¹⁴ Davčna obremenitev plače ob prehodu na boljše plačano delovno mesto se je za samsko osebo znižala, za štiričlansko družino pa zvišala. Ta prehod se imenuje tudi past nizkih plač, ki je bila leta 2009 za samsko osebo 52,7 %, za štiričlansko družino z dvema otrokoma in enim zaposlenim pa 68,4 %. To z drugimi besedami pomeni, da je samska oseba pri prehodu na boljše plačano delovno mesto izgubila manj kot štiričlanska družina, ki je seveda prej imela tudi več socialnih transferjev.

za upad so pri vseh navedenih skupinah demografski, le pri invalidih gre za spremenjeno oziroma bolj omejevalno politiko pri prejemkih iz invalidskega zavarovanja.

V strukturi števila denarnih prejemkov v letu 2009 ohranjajo prvo mesto upokojenici, ki predstavljajo 45,2 % vseh denarnih prejemkov, sledijo jim starši (20 %) in bolni (11,1 %) (gl. Slika 2). Če pogledamo obdobje od leta 2000 do 2009, vidimo, da se delež prejemkov upokojencev neprestano povečuje (od 2000 do 2009 za 4,3 o. t.), delež staršev se je v istem obdobju sicer zmanjšal za 2 o. t., vendar je bila rast takov obdobju 2000–2009 (0,2 %) kot v letu 2009 (0,8 %) pozitivna. Izstopa pa delež bolnih (gre za bolniške odsotnosti oziroma nadomestila zanje). Leta 2009 je bil 11,1-odstoten in se povečuje od leta 2006, ko je bila rast še negativna (gl. Tabela 7 v Prilogi 1), vendar pa za to rast ni (jasno) ugotovljenih razlogov. Lahko le sklepamo, da je porast bolniških odsotnosti posledica slabih delovnih razmer in neurejenih medsebojnih odnosov na delovnem mestu. Med drugimi ciljnim skupinami pa se ni nobeni delež niti povečal niti zmanjšal za več kot 1,5 o. t.

Slika 2: Struktura števila denarnih prejemkov po ciljnih skupinah, leto 2009

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

V letu 2009 je prišlo pri gibanju števila denarnih prejemkov prebivalstva v Sloveniji in pri sredstvih za te prejemke do sprememb, ki pomenijo odstopanje od nekaterih prejšnjih dolgotrajnejših trendov.

Prebivalci so imeli do vključno maja 2010 pravico do 68 različnih denarnih prejemkov (gl. seznam v Prilogi 2), kar je sicer enako kot konec leta 2007, vendar so spremembe v rasti zlasti v letu 2009 precejšnje. Leta 2009 so prebivalci prejeli vsega skupaj 2,303.721 denarnih prejemkov, kar je bilo največje povišanje v letih od 2000 do 2009, in sicer 3 % več kot leto prej in 12,4 % več kot leta 2000. Rast števila prejemkov se je v letih od 2000 do 2009 gibala med 0,3 in 2,1 odstotka letno.

V letih od 2000 do 2008 je bila rast števila mesečnih prejemkov vedno nižja od rasti enkratnih prejemkov. Leta 2009 pa je slika ravno obratna; enkratni prejemki so se povečali za 1,8 %, mesečni prejemki pa za 3,5 % glede na leto prej, čeprav je razmerje še vedno v korist mesečnih prejemkov (razmerje je bilo leta 2009 73,1 : 26,9).

V primerjavi z letom 2008 je bila leta 2009 opazna tudi povečana rast števila denarnih prejemkov pri treh ciljnih skupinah: brezposelnih (63,3 %) in revnih (15,4 %), kar je posledica povečane brezposelnosti in slabšanja gmotnih razmer v državi; povečana rast v primerjavi z letom 2008 je bila leta 2009 opazna tudi med šolajočimi (20,6 %), kar je posledica delovanja zakona z novimi usmeritvami glede štipendijske politike.

Tudi realna rast sredstev za denarne prejemke je bila leta 2009 najvišja v celotnem obdobju 2000–2009 in sicer 5,5 %, kar se je kazalo tudi v povečanju deleža za te namene v bruto domačem proizvodu, ki je bil za skoraj dve o. t. višji (16,17 % BDP) kot leta 2008 (14,42 % v BDP); k temu je prispevala tudi negativna realna rast BDP v letu 2009 (–8,1 %). V obdobju 2000–2009 je bila obenem tudi najvišja povprečna realna rast (1,4 %). Podatki tudi kažejo, da se iz leta v leto povečuje delež denarnih prejemkov, ki se financirajo iz proračuna (iz državnega in občinskih skupaj).

Leta 2009 se je realna rast sredstev tako za gmotno neodvisne, kot za gmotno odvisne prejemke, glede na leto prej povečala za 5,5 %. Leta 2008 je bila realna rast sredstev precej nižja: za gmotno neodvisne prejemke je bila 3,0 %, za gmotno odvisne pa celo negativna (–0,4 %). Torej je bila rast za gmotno odvisne prejemke relativno hitrejša kot za gmotno neodvisne. Rast sredstev za gmotno odvisne denarne prejemke v letu 2009, je bila predvsem posledica povečanega obsega sredstev namenjenih denarnim socialnim pomočem (15,6-odstotno povečanje), varstvenim dodatkom upokojencev (8,7-odstotno povečanje) in otroškimi dodatkom (4-odstotno povečanje).

Tudi v letu 2009 kot v celotnem obdobju 2000–2009 ostaja večina sredstev namenjena mesečnim prejemkom, (v strukturi predstavljajo 96,92 %), čeprav so se sredstva za enkratne prejemke v tem obdobju (v primerjavi s preteklimi gibanji) povečevala hitreje kot za mesečne prejemke, kar pomeni med drugim tudi povečanje obsega trenutnih in nenadnih poslabšanj gmotnih razmer prebivalcev.

V letu 2009 se je precej povečala realna rast sredstev za enkratne in mesečne denarne prejemke; sredstva za mesečne prejemke so se realno povečala za 5,5 % (v letu 2008 za 2,7 %), sredstva za enkratne prejemke pa kar za 5,8 % (leta 2008 je bila realna rast sredstev tudi za te prejemke negativna, in sicer –0,8-odstotna).

Povečanje realne rasti sredstev v letu 2009, tako za gmotno odvisne, kot za enkratne denarne prejeme, ki je bila leta 2008 za obe vrsti prejemkov še negativna, posredno kaže na hitro poslabšanje materialnih razmer najbolj ogroženega prebivalstva v Sloveniji (število izrednih denarnih socialnih pomoči se je npr. povečalo za 38 %).

VIRI IN LITERATURA

1. Bubnov - Škoberne, A. (2002). Definicije pojmov: socialna varnost, socialno zavarovanje, socialno varstvo, socialna zaščita. Pravna praksa 44/2002. Ljubljana: GV Založba.
2. Efficiency and Effectiveness of Social Spending; Achievements and challenges (2008). Brussels: EU Commission, Directorate General Economic and Financial Affairs.
3. EUROSTAT. EU Portal; Labour Market / Earnings / Net earnings and tax rates. Pridobljeno avgusta 2010 na <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
4. Kersnik, M. (ur.) (2006). Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije. Delovni zvezek 9/2006. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
5. Kersnik, M. (ur.) (2008). Denarni prejemki prebivalcev v javnem financiranju Slovenije (2005, 2006 in 2007). Delovni zvezek 7/2008. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.
6. Kump, N., Stropnik, N. (2007). Sistem kazalnikov za ugotavljanje, ali se delo izplača (Sistem »make work pay« kazalnikov). Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
7. Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij (Uradni list RS, št. 45/09).
8. Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij (Uradni list RS, št. 51/08).
9. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o dodeljevanju Zoisovih štipendij (Uradni list RS, št. 45/09).
10. SI-STAT. Nacionalni računi. SURS.
11. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju (Uradni list RS, št. 40/09).
12. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o žrtvah vojnega nasilja (Uradni list RS, št. 72/09).
13. Zakon o spremembi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 71/08).
14. Zakon o štipendiranju (Uradni list RS, št. 59/07).
15. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. V pripravi. MDDSZ. Pridobljeno na http://www.mddsz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/predpisi_v_pripravi.
16. Zakon o varstvenem dodatku (Uradni list RS, št. 10/08).

Priloga 1: Tabele o sredstvih in številu denarnih prejemkov v letih od 2000 do 2009

Tabela P. 1: Sredstva za denarne prejemke v letih 2000–2009, v tisoč EUR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sredstva za denarne prejemke skupaj	3.141.896	3.506.701	3.873.605	4.212.883	4.389.502	4.575.910	4.761.220	4.958.115	5.377.546	5.722.440
- po kriteriju upravičenosti										
gmotno neodvisni	2.811.575	3.128.996	3.441.056	3.712.960	3.853.827	4.024.992	4.206.208	4.432.691	4.824.257	5.133.359
gmotno odvisni	330.321	377.705	432.549	499.923	535.675	550.918	555.012	525.424	553.289	589.081
- po skadenci										
mesečni	3.054.758	3.410.501	3.764.781	4.090.723	4.254.939	4.421.693	4.600.982	4.800.742	5.212.474	5.546.249
enkratni	87.138	96.199	108.824	122.159	134.563	154.217	160.238	157.372	165.072	176.192
- po ciljnih skupinah										
brezposelni	129.159	148.273	131.242	133.914	124.517	132.906	144.285	124.192	121.504	214.010
bolni	94.881	120.796	145.614	158.248	171.087	172.448	168.058	184.011	200.989	201.702
revni	43.776	52.893	74.827	115.731	136.848	144.101	140.290	118.959	109.461	129.663
upokojeni	1.550.091	1.732.481	1.937.858	2.073.652	2.197.357	2.305.707	2.424.922	2.573.227	2.824.784	2.979.299
kmetje	16.956	16.272	15.540	14.037	12.502	11.035	9.765	8.599	7.689	6.470
potrebni pomoči drugega	41.150	46.132	52.307	56.288	62.013	64.614	68.032	70.745	75.509	78.387
veterani	73.939	76.976	76.908	75.695	74.831	72.574	71.533	49.940	50.645	49.117
vojni invalidi	19.063	19.805	20.314	20.073	20.356	19.641	19.284	18.474	18.124	17.174
žrtve vojnega nasilja	17.401	18.789	20.727	21.558	21.966	21.543	21.602	21.028	21.029	20.754
invalidi	489.304	541.549	598.054	635.702	667.402	692.660	718.851	733.313	783.183	793.138
osebe s posebnimi zaslugami	2.351	2.406	2.316	2.423	2.358	2.316	2.225	1.653	1.820	1.929
starši	308.908	340.589	366.834	397.256	414.733	434.497	459.035	528.635	599.734	651.838
svojci	292.493	320.198	355.439	426.567	397.182	412.235	423.646	433.049	469.536	483.497
šolajoči	62.426	69.541	75.627	81.738	86.350	89.634	89.691	92.290	93.541	95.462

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

Tabela P. 2: Realna rast sredstev za denarne prejemke v letih 2000–2009, v %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Povprečna realna rast 2000-2009
Sredstva za denarne prejemke skupaj	-5,5	2,8	3,0	0,6	1,7	1,5	0,5	2,6	5,5	1,4
- po kriteriju upravičenosti										
gmotno neodvisni	-5,7	2,3	2,2	0,2	1,9	2,0	1,7	3,0	5,5	1,4
gmotno odvisni	-3,1	6,5	9,4	3,4	0,3	-1,7	-8,6	-0,4	5,5	1,1
- po skadenci										
mesečni	-5,4	2,7	2,9	0,4	1,4	1,5	0,7	2,7	5,5	1,3
enkratni	-6,5	5,2	6,3	6,3	11,8	1,4	-5,2	-0,8	5,8	2,6
- po ciljnih skupinah										
brezposelni	-2,8	-17,7	-3,4	-10,2	4,1	5,9	-16,9	-7,4	74,6	0,3
bolni	7,8	12,1	2,9	4,4	-1,7	-4,9	5,7	3,3	-0,5	3,1
revni	2,4	31,6	46,5	14,1	2,7	-5,0	-18,2	-12,9	17,4	7,0
upokojeni	-5,3	4,1	1,3	2,3	2,4	2,6	2,4	3,9	4,5	2,0
kmetje	-18,7	-11,2	-14,5	-14,0	-13,9	-13,7	-15,0	-15,4	-16,6	-14,8
potrebni pomoči drugega	-5,0	5,5	1,9	6,3	1,7	2,7	0,4	1,0	2,9	1,9
veterani	-11,8	-7,1	-6,8	-4,6	-5,4	-3,8	-32,6	-4,1	-3,9	-9,4
vojni invalidi	-12,0	-4,6	-6,4	-2,1	-5,9	-4,2	-7,5	-7,2	-6,1	-6,3
žrtve vojnega nasilja	-8,5	2,6	-1,5	-1,6	-4,3	-2,2	-6,0	-5,4	-2,2	-3,3
invalidi	-6,2	2,7	0,7	1,3	1,3	1,3	-1,5	1,0	0,4	0,1
osebe s posebnimi zaslugami	-13,3	-10,5	-0,9	-6,1	-4,2	-6,3	-28,3	4,2	5,1	-7,2
starši	-6,6	0,2	2,6	0,8	2,2	3,1	11,2	7,3	7,7	3,0
svojci	-7,3	3,3	13,6	-10,1	1,3	0,3	-1,3	2,6	2,1	0,3
šolajoči	-5,6	1,2	2,3	2,0	1,3	-2,4	-0,7	-4,1	1,1	-0,6

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

Tabela P. 3: Delež sredstev za denarne prejemke v letih 2000–2009 v bruto domačem proizvodu, v % BDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sredstva za denarne prejemke skupaj	17,00	16,98	16,75	16,78	16,21	15,92	15,33	14,34	14,42	16,17
- po kriteriju upravičenosti										
gmotno neodvisni	15,21	15,15	14,88	14,78	14,23	14,00	13,55	12,82	12,93	14,51
gmotno odvisni	1,79	1,83	1,87	1,99	1,98	1,92	1,79	1,52	1,48	1,66
- po skadenci										
mesečni	16,53	16,51	16,28	16,29	15,72	15,38	14,82	13,89	13,97	15,67
enkratni	0,47	0,47	0,47	0,49	0,50	0,54	0,52	0,46	0,44	0,50
- po ciljnih skupinah										
brezposelni	0,70	0,72	0,57	0,53	0,46	0,46	0,46	0,36	0,33	0,60
bolni	0,51	0,58	0,63	0,63	0,63	0,60	0,54	0,53	0,54	0,57
revni	0,24	0,26	0,32	0,46	0,51	0,50	0,45	0,34	0,29	0,37
upokojeni	8,39	8,39	8,38	8,26	8,12	8,02	7,81	7,44	7,57	8,42
kmetje	0,09	0,08	0,07	0,06	0,05	0,04	0,03	0,02	0,02	0,02
potrebni pomoči drugega	0,22	0,22	0,23	0,22	0,23	0,22	0,22	0,20	0,20	0,22
veterani	0,40	0,37	0,33	0,30	0,28	0,25	0,23	0,14	0,14	0,14
vojni invalidi	0,10	0,10	0,09	0,08	0,08	0,07	0,06	0,05	0,05	0,05
žrtve vojnega nasilja	0,09	0,09	0,09	0,09	0,08	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06
invalidi	2,65	2,62	2,59	2,53	2,47	2,41	2,32	2,12	2,10	2,24
osebe s posebnimi zaslugami	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01
starši	1,67	1,65	1,59	1,58	1,53	1,51	1,48	1,53	1,61	1,84
svojci	1,58	1,55	1,54	1,70	1,47	1,43	1,36	1,25	1,26	1,37
šolajoči	0,34	0,34	0,33	0,33	0,32	0,31	0,29	0,27	0,25	0,27

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, SURS, lastni preračuni.

Tabela P. 4: Struktura sredstev za denarne prejeme v letih 2000–2009, v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Sredstva za denarne prejeme skupaj	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
- po kriteriju upravičenosti										
gmotno neodvisni	89,49	89,23	88,83	88,13	87,80	87,96	88,34	89,40	89,71	89,71
gmotno odvisni	10,51	10,77	11,17	11,87	12,20	12,04	11,66	10,60	10,29	10,29
- po skadenci										
mesečni	97,23	97,26	97,19	97,10	96,93	96,63	96,63	96,83	96,93	96,92
enkratni	2,77	2,74	2,81	2,90	3,07	3,37	3,37	3,17	3,07	3,08
- po ciljnih skupinah										
brezposelni	4,11	4,23	3,39	3,18	2,84	2,90	3,03	2,50	2,26	3,74
bolni	3,02	3,44	3,76	3,76	3,90	3,77	3,53	3,71	3,74	3,52
revni	1,39	1,51	1,93	2,75	3,12	3,15	2,95	2,40	2,04	2,27
upokojeni	49,34	49,40	50,03	49,22	50,06	50,39	50,93	51,90	52,53	52,06
kmetje	0,54	0,46	0,40	0,33	0,28	0,24	0,21	0,17	0,14	0,11
potrebni pomoči drugega	1,31	1,32	1,35	1,34	1,41	1,41	1,43	1,43	1,40	1,37
veterani	2,35	2,20	1,99	1,80	1,70	1,59	1,50	1,01	0,94	0,86
vojni invalidi	0,61	0,56	0,52	0,48	0,46	0,43	0,41	0,37	0,34	0,30
žrtve vojnega nasilja	0,55	0,54	0,54	0,51	0,50	0,47	0,45	0,42	0,39	0,36
invalidi	15,57	15,44	15,44	15,09	15,20	15,14	15,10	14,79	14,56	13,86
osebe s posebnimi zaslugami	0,07	0,07	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05	0,03	0,03	0,03
starši	9,83	9,71	9,47	9,43	9,45	9,50	9,64	10,66	11,15	11,39
svojci	9,31	9,13	9,18	10,13	9,05	9,01	8,90	8,73	8,73	8,45
šolajoči	1,99	1,98	1,95	1,94	1,97	1,96	1,88	1,86	1,74	1,67

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

Tabela P. 5: Število denarnih prejemkov v letih 2000–2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Število denarnih prejemkov skupaj	2.050.204	2.090.300	2.134.312	2.159.686	2.180.570	2.189.755	2.199.055	2.210.285	2.235.538	2.303.721
- po kriteriju upravičenosti										
gmotno neodvisni	1.495.278	1.530.435	1.564.469	1.582.006	1.612.655	1.626.680	1.631.011	1.670.817	1.709.093	1.761.918
gmotno odvisni	555.290	560.896	571.364	580.173	572.544	568.838	568.044	539.468	526.445	541.803
- po skadenci										
mesečni	1.566.506	1.591.074	1.599.327	1.619.598	1.617.919	1.617.998	1.612.348	1.614.413	1.626.503	1.683.624
enkratni	484.062	500.257	536.506	542.581	567.280	577.520	586.707	595.872	609.035	620.097
- po ciljnih skupinah										
brezposelni	59.184	51.792	38.502	36.089	31.577	34.262	31.179	24.426	21.576	35.223
bolni	200.395	210.694	210.239	213.719	217.035	212.855	206.029	227.741	237.756	256.478
revni	36.033	37.016	40.158	52.094	59.612	61.240	58.553	47.517	40.787	47.082
upokojeni	838.956	867.515	897.941	914.959	944.307	956.534	975.061	993.117	1.020.774	1.041.890
kmetje	9.811	8.622	7.475	6.400	5.418	4.569	3.829	3.198	2.624	2.119
potrebni pomoči drugega	26.103	27.037	27.942	28.924	30.088	31.004	31.498	33.070	33.941	34.481
veterani	48.381	48.076	44.866	42.853	41.154	38.599	36.939	31.622	31.146	29.571
vojni invalidi	10.194	9.580	9.190	8.280	8.195	7.570	7.083	6.689	6.354	5.895
žrtve vojnega nasilja	31.060	33.912	36.491	38.315	38.877	37.722	36.808	35.500	34.161	32.683
invalidi	192.940	195.899	199.321	202.206	204.555	208.344	209.914	209.705	210.073	209.024
osebe s posebnimi zaslugami	702	704	655	644	622	592	556	444	465	451
starši	453.006	453.687	473.643	466.324	450.206	447.888	456.320	456.377	457.251	460.793
svojci	91.143	92.031	93.991	94.929	95.574	95.776	94.711	93.763	93.643	93.760
šolajoči	52.296	53.735	53.898	53.950	53.350	52.800	50.575	47.116	44.987	54.271

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

Tabela P. 6: Struktura števila denarnih prejemkov v letih 2000–2009, v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Število denarnih prejemkov skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- po kriteriju upravičenosti										
gmotno neodvisni	72,9	73,2	73,3	73,3	74,0	74,3	74,2	75,6	76,5	76,5
gmotno odvisni	27,1	26,8	26,8	26,9	26,3	26,0	25,8	24,4	23,5	23,5
- po skadenci										
mesečni	76,4	76,1	74,9	75,0	74,2	73,9	73,3	73,0	72,8	73,1
enkratni	23,6	23,9	25,1	25,1	26,0	26,4	26,7	27,0	27,2	26,9
- po ciljnih skupinah										
brezposelni	2,9	2,5	1,8	1,7	1,4	1,6	1,4	1,1	1,0	1,5
bolni	9,8	10,1	9,9	9,9	10,0	9,7	9,4	10,3	10,6	11,1
revni	1,8	1,8	1,9	2,4	2,7	2,8	2,7	2,1	1,8	2,0
upokojeni	40,9	41,5	42,1	42,4	43,3	43,7	44,3	44,9	45,7	45,2
kmetje	0,5	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
potrebni pomoči drugega	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5
veterani	2,4	2,3	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7	1,4	1,4	1,3
vojni invalidi	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
žrtve vojnega nasilja	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4
invalidi	9,4	9,4	9,3	9,4	9,4	9,5	9,5	9,5	9,4	9,1
osebe s posebnimi zaslugami	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
starši	22,1	21,7	22,2	21,6	20,6	20,5	20,8	20,6	20,5	20,0
svojci	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,3	4,2	4,2	4,1
šolajoči	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4	2,4	2,3	2,1	2,0	2,4

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

Tabela P. 7: Rast števila denarnih prejemkov v letih 2000–2009, v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Povprečna rast 2000-2009
Število denarnih prejemkov skupaj	0,3	2,0	2,1	1,2	1,0	0,4	0,4	0,5	1,1	3,0	1,3
- po kriteriju upravičenosti											
gmotno neodvisni	0,1	2,4	2,2	1,1	1,9	0,9	0,3	2,4	2,3	3,1	1,8
gmotno odvisni	0,9	1,0	1,9	1,5	-1,3	-0,6	-0,1	-5,0	-2,4	2,9	-0,3
- po skadenci											
mesečni	0,0	1,6	0,5	1,3	-0,1	0,0	-0,3	0,1	0,7	3,5	0,8
enkratni	1,3	3,3	7,2	1,1	4,6	1,8	1,6	1,6	2,2	1,8	2,8
- po ciljnih skupinah											
brezposelni	-7,4	-12,5	-25,7	-6,3	-12,5	8,5	-9,0	-21,7	-11,7	63,3	-5,6
bolni	-4,3	5,1	-0,2	1,7	1,6	-1,9	-3,2	10,5	4,4	7,9	2,8
revni	3,4	2,7	8,5	29,7	14,4	2,7	-4,4	-18,8	-14,2	15,4	3,0
upokojeni	1,4	3,4	3,5	1,9	3,2	1,3	1,9	1,9	2,8	2,1	2,4
kmetje	-11,9	-12,1	-13,3	-14,4	-15,3	-15,7	-16,2	-16,5	-17,9	-19,2	-15,7
potrebni pomoči drugega	0,6	3,6	3,3	3,5	4,0	3,0	1,6	5,0	2,6	1,6	3,1
veterani	-3,6	-0,6	-6,7	-4,5	-4,0	-6,2	-4,3	-14,4	-1,5	-5,1	-5,3
vojni invalidi	-6,3	-6,0	-4,1	-9,9	-1,0	-7,6	-6,4	-5,6	-5,0	-7,2	-5,9
žrtve vojnega nasilja	10,8	9,2	7,6	5,0	1,5	-3,0	-2,4	-3,6	-3,8	-4,3	0,6
invalidi	1,5	1,5	1,7	1,4	1,2	1,9	0,8	-0,1	0,2	-0,5	0,9
osebe s posebnimi zaslugami	-4,6	0,3	-7,0	-1,7	-3,4	-4,8	-6,1	-20,1	4,7	-3,0	-4,8
starši	0,7	0,2	4,4	-1,5	-3,5	-0,5	1,9	0,0	0,2	0,8	0,2
svojci	0,8	1,0	2,1	1,0	0,7	0,2	-1,1	-1,0	-0,1	0,1	0,3
šolajoči	2,6	2,8	0,3	0,1	-1,1	-1,0	-4,2	-6,8	-4,5	20,6	0,4

Vir: Zbirka denarnih prejemkov ZDPU, lastni preračuni.

Priloga 2: Pregled denarnih prejemkov po ciljnih skupinah in zakonov iz katerih izhajajo, leto 2010

BOLNI:

NADOMESTILO PLAČE MED ZAČASNO ZADRŽANOSTJO OD DELA – BOLNIŠKA /Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

BREZPOSELNI:

DELNO PLAČILO ZA IZGUBLJENI DOHODEK DRUŽINSKEMU POMOČNIKU (od 31. 7. 2004) /Zakon o socialnem varstvu

DENARNA POMOČ V ČASU VKLJUČITVE V PROGRAME IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA /Zakon o štipendiranju

DENARNA POMOČ ZA BREZPOSELNE /Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti

DENARNO NADOMESTILO ZA PRIMER BREZPOSELNOSTI /Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti

PLAČILO ZA OPRAVLJANJE JAVNIH DEL /Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti

INVALIDI:

DELNA INVALIDSKA POKOJNINA (od 1.1.2003); prej NADOMESTILO PLAČE ZARADI DELA S SKRAJŠANIM DELOVNIM ČASOM /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

INVALIDNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

INVALIDSKA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

NADOMESTILO ZA ČAS POKLICNE REHABILITACIJE (od 1.1.2003) prej NADOMESTILO ZA ČAS ČAKANJA IN ČAS POKLICNE REHABILITACIJE /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

NADOMESTILO ZA INVALIDNOST /Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb

NADOMESTILO ZA INVALIDNOST (od 1.1.2003); prej NADOMESTILO ZARADI MANJŠE PLAČE NA DRUGEM USTREZNEM DELU /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

ZAČASNO NADOMESTILO (od 1.1.2003); prej NADOMESTILO PLAČE ZA ČAS ČAKANJA NA RAZPOREDITEV /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

KMETJE:

KMEČKA POKOJNINA /Zakon o starostnem zavarovanju kmetov

PREŽIVNINA KMETOV /Zakon o preživninskem varstvu kmetov

OSEBE S POSEBNIMI ZASLUGAMI:

IZJEMNA POKOJNINA /Zakon o izjemnem priznanju in odmeri starostne pokojnine osebam, ki imajo posebne zasluge

REPUBLIŠKA PRIZNAVALNINA KULTURNIM DELAVCEM /Uredba o republiških priznavalninah

POTREBNI POMOČI DRUGEGA:

DENARNA SOCIALNA POMOČ - Dodatek za pomoč in postrežbo (od 1. 09. 2001) /Zakon o socialnem varstvu

DODATEK ZA POMOČ IN POSTREŽBO /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

DODATEK ZA POMOČ IN POSTREŽBO /Zakon o vojnih invalidih

NADOMESTILO ZA INVALIDNOST - (dodatek za tujo nego in pomoč) /Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb

REVNI:

DENARNA SOCIALNA POMOČ (od 1. 09. 2001) /Zakon o socialnem varstvu

IZREDNA DENARNA SOCIALNA POMOČ (od 1. 09. 2001) /Zakon o socialnem varstvu

TRAJNA DENARNA SOCIALNA POMOČ (od 1. 09. 2001) /Zakon o socialnem varstvu

STARŠI:

POMOČ OB ROJSTVU OTROKA (od 1.1. 2002), prej POMOČ PRI OPREMI NOVOROJENCA /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

DELNO PLAČILO ZA IZGUBLJENI DOHODEK (od 1.1. 2003) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

DODATEK ZA NEGO OTROKA (od 1.5. 1996) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

DODATEK ZA VELIKO DRUŽINO (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

NADOMESTILO PLAČE ZA ČAS PORODNIŠKEGA DOPUSTA IN DOPUSTA ZA NEGO IN VARSTVO OTROKA ter (OČETOVSKO in POSVOJITELJSKO NADOMESTILO) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

OČETOVSKO NADOMESTILO (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

OTROŠKI DODATEK (od 1.5. 1994); prej DRUŽBENA POMOČ OTROKOM /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

POSVOJITELJSKO NADOMESTILO (od 1.1. 2002) /Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

STARŠEVSKI DODATEK (od 1.1. 2002) / Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih

SVOJCI:

DRUŽINSKA INVALIDNINA / Zakon o vojnih invalidih

DRUŽINSKA POKOJNINA / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

ODPRAVNINA ZA VDOVO ALI VDOVCA / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

OSKRBNINA ZA VDOVO ALI VDOVCA / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

POGREBNINA / Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

POSMRTNINA / Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

POGREBNINA – POSEBNA / Zakon o vojnih veteranih

POSMRTNINA – POSEBNA / Zakon o vojnih invalidih

VDOVSKA POKOJNINA / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

ŠOLAJOČI:

DRŽAVNA ŠTIPENDIJA (od 1. 9. 2008); prej REPUBLIŠKA ŠTIPENDIJA / Zakon o štipendiranju

ZOISOVA ŠTIPENDIJA (ŠTIPENDIJA ZA NADARJENE) / Zakon o štipendiranju

UPOKOJENCI:

LETNI DODATEK, prej DODATEK ZA REKREACIJO UPOKOJENCEV (do 31.12.1999) / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

ADMINISTRATIVNA POKOJNINA DELAVCEV ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE / Zakon o notranjih zadevah

DELNA POKOJNINA / Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

DODATEK K POKOJNINAM DELAVCEV ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE / Zakon o notranjih zadevah

DODATEK K POKOJNINAM UPRAVIČENCEM DO POKOJNIN IZ DRUGIH REPUBLIK BIVŠE SFRJ / Zakon o zagotavljanju socialne varnosti

slovenskim državljanom, ki so upravičeni do pokojnin iz drugih republik nekdanje SFRJ

DRŽAVNA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

IZJEMNA POKOJNINA RUDARJEV /Zakon o uvedbi pravice do izjemne pridobitve pokojnine za delavce v premogovnikih

NAJNIŽJA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

POKOJNINA POD UGODNEJŠIMI POGOJI ZA DELAVCE, KI SO DELALI Z AZBESTOM /Zakon o prepovedi proizvodnje in prometa z azbestnimi izdelki ter o zagotovitvi sredstev za prestrukturiranje azbestne proizvodnje v neazbestno

POKOJNINA POD UGODNEJŠIMI POGOJI ZA SODNIKE IN SODNIKE ZA PREKRŠKE /Zakon o sodniški službi, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških

POKOJNINA POD UGODNEJŠIMI POGOJI (tri leta prej) in PRIZNANJE POKOJNINSKE DOBE (dvojno štetje) ZA ŽRTVE VOJNEGA NASILJA /Zakon o žrtvah vojnega nasilja

POKOJNINA POSLANCEV IN FUNKCIONARJEV /Zakon o poslancih, Zakon o vladi

POKOJNINA ZA OSEBE, KI SO SE UPOKOJILE V BIVŠIH REP. SFRJ /Odlok o izplačilu akontacije pokojnin, ki so jih osebe s stalnim prebivališčem v RS uveljavile v drugih republikah SFRJ

PREDČASNA POKOJNINA ZA TERITORIALCE /Zakon o obrambi

STAROSTNA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

STAROSTNA POKOJNINA BREZ ZMANJŠANJA V POSEBNIH PRIMERIH, prej PREDČASNA POKOJNINA (do 31.12. 1999) /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

VARSTVENI DODATEK /Zakon o varstvenem dodatku

VOJAŠKA POKOJNINA /Zakon o pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja bivših vojaških zavarovancev

VETERANI:

BORČEVSKA POKOJNINA /Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja

REPUBLIŠKA PRIZNAVALNINA /Zakon o republiških priznavalninah

VETERANSKI DODATEK / Zakon o vojnih veteranih

VOJNI INVALIDI:

DODATEK ZA POSEBNO INVALIDNOST / Zakon o vojnih invalidih

INVALIDNINA / Zakon o vojnih invalidih

INVALIDSKI DODATEK, DRUŽINSKI DODATEK / Zakon o vojnih invalidih

ŽRTVE VOJNEGA NASILJA:

DOŽIVLJENJSKA MESEČNA RENTA / Zakon o žrtvah vojnega nasilja